

Aalst-Siesegemkouter (Oost-Vlaanderen, BE): vondsten uit het mesolithicum en nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum

Arne VERBRUGGE, Joris SERGANT, Hans VANDENDRIESSCHE,
Mathieu BOUDIN, Bart CHERRETTÉ & Philippe CROMBÉ

1. Inleiding

Voorafgaand aan de realisatie van een nieuwe weg en een crematorium door Intercommunale Westlede langsheen de Siesegemlaan te Aalst diende een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd (Fig. 1 en 2). Bij het onderzoek werd ca. 0,5 ha vlakdekkend onderzocht. Het projectgebied maakt deel uit van een grootschalig planningsgebied van ca. 100 ha dat gefaseerd wordt ontwikkeld. Dit onderzoek kadert in de eerste fase van die ontwikkeling.

Binnen dit relatief kleine opgravingsareaal kwamen tal van sporen aan het licht. Daaronder bevonden zich een mesolithische vindplaats en enkele sporen, mogelijk toebehorend aan een huisplattegrond uit het finaal-neolithicum, die het onderwerp vormen van deze bijdrage. Bovendien werden verschillende kuilen, een gebouwplattegrond en een spieker uit de bronstijd gedocumenteerd en ten slotte kwam ook een vroeg-Romeins crematiegraf aan het licht (Verbrugge *et al.*, 2018).

Het studiegebied is gelegen op droge leemgronden, aan de rand van de vallei van de

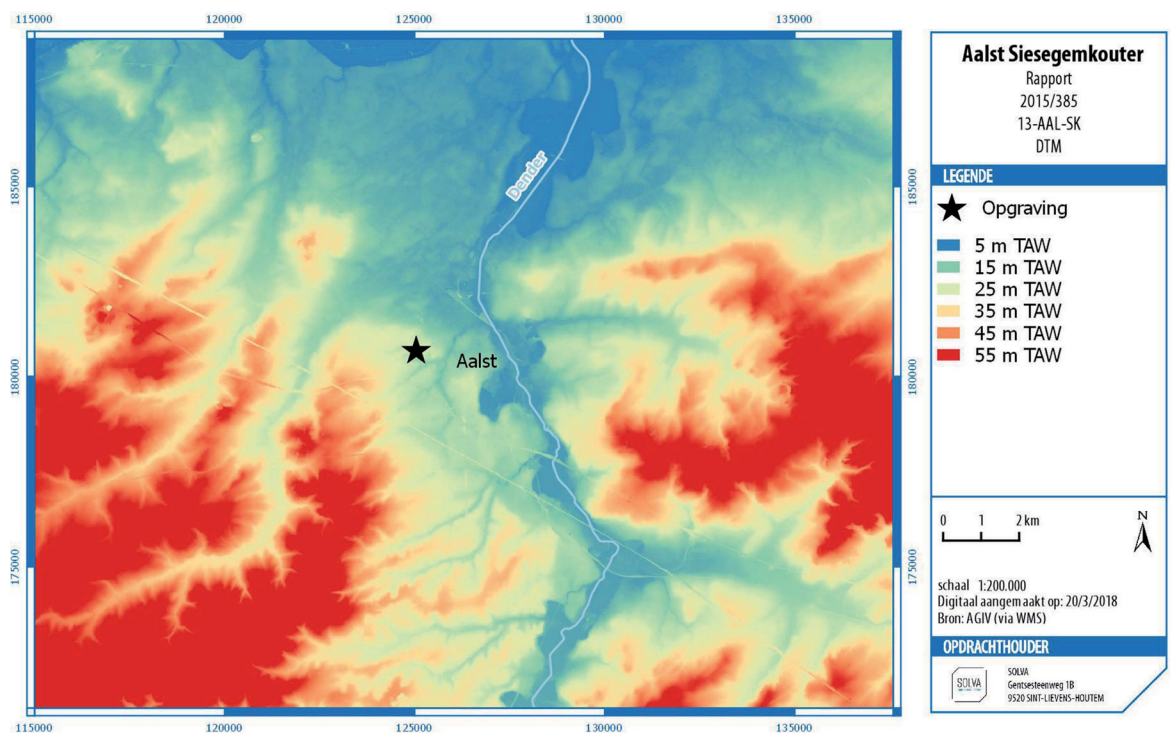

Fig. 1 – Situering van de vindplaats op het digitaal hoogtemodel.

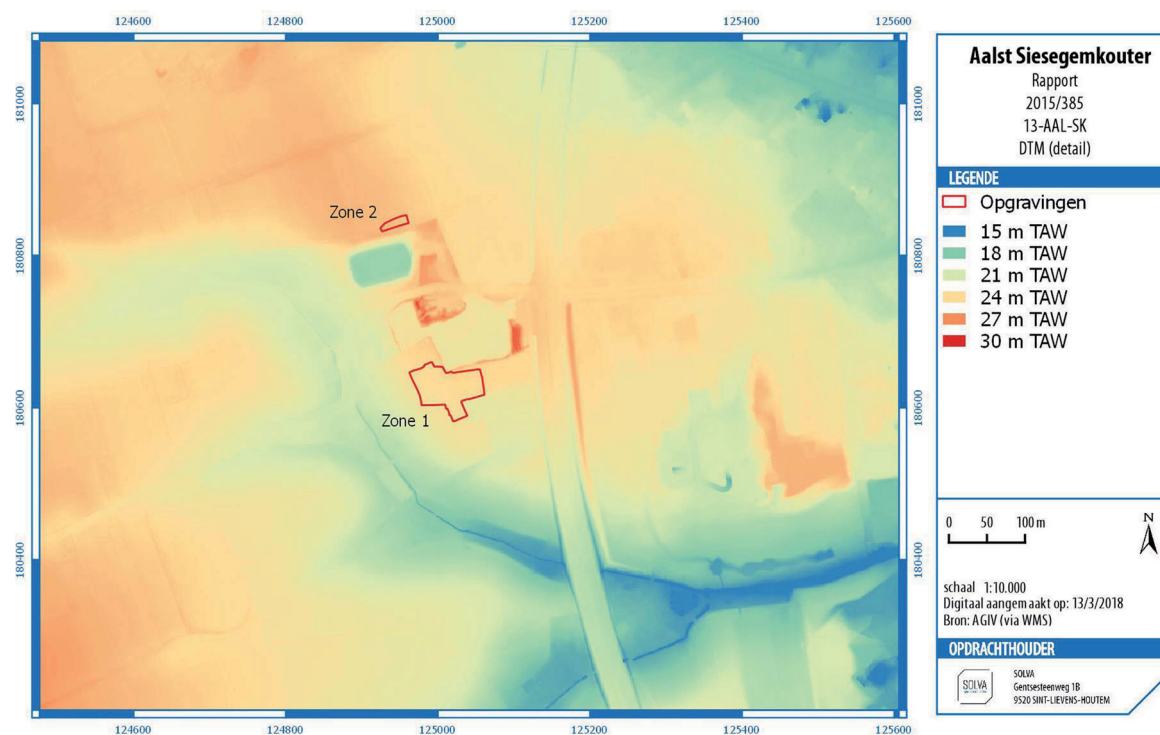

Fig. 2 – Situering van de vindplaats op het digitaal hoogtemodel, ten opzichte van de Siesegembeek. De sporen bevinden zich in Zone 1.

Siesegembeek, een zijbeek van de Dender. Verschillende omliggende percelen werden in het verleden ontgonnen voor leemwinning of zijn bebouwd (Fig. 2).

Bij veldprospecties ten noorden van de Siesegembeek (Fig. 3) werden reeds op verschillende locaties artefacten in silex aangetroffen die enerzijds algemeen genomen wijzen op menselijke aanwezigheid in de steentijd. Anderzijds werden ook artefacten aangetroffen die meer specifiek op een neolithische occupatie van het gebied wijzen (Sergant, 1995). Rekening houdend met het aflopende reliëf naar de vallei van de Siesegembeek toe, kan het hier om materiaal gaan dat door erosie is verplaatst.

Ten zuiden van de beek werden geen of nauwelijks prospecties ondernomen, waardoor voor deze terreinen geen gegevens beschikbaar zijn.

2. Vondsten uit het mesolithicum

2.1. Algemeen

Tijdens het afgraven en opschaven van het terrein kwamen geregeld steentijdvondsten aan het licht, afkomstig uit de vulling van boomvallen. Gezien dit aantal (n: 9) vrij hoog lag in verhouding tot de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied, werd – hoewel initieel niet voorzien - geopteerd om de context en de datering van deze vondsten nader te onderzoeken. Daarbij werd de positie van de vondsten binnen de boomvallen geregistreerd in functie van het bepalen of het een primaire of secundaire context betrof, en werd het spreidingspatroon in kaart gebracht. Alle boomvallen binnen het onderzoeksgebied werden daarom in grondvlak ingetekend. Verder kon een onderscheid gemaakt worden tussen sterk humeuze en niet-humeuze boomvallen. Hierbij rees tevens de vraag of er een relatie bestond tussen het type vulling van de boomvallen, het voorkomen van vuursteenartefacten in de vulling en de eventuele chronologische betekenis die hieraan gekoppeld kon worden.

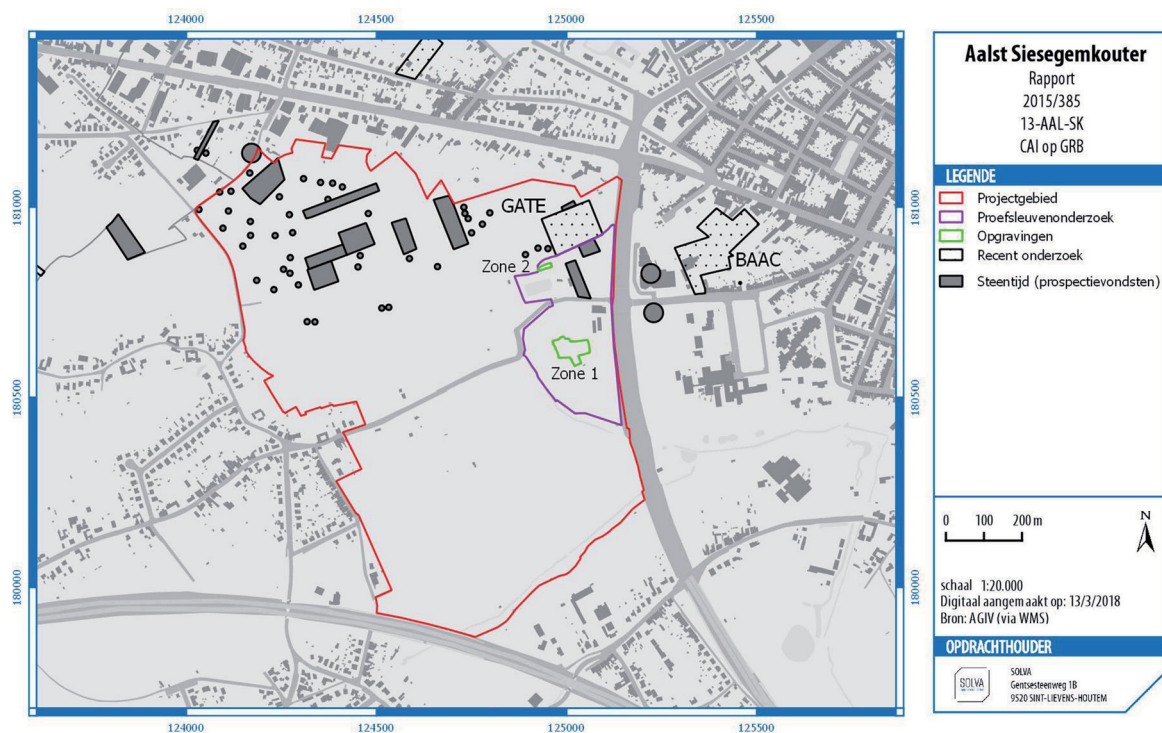

Fig. 3 – Uittreksel uit de Centrale Archeologische Inventaris met de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving.

2.2. Methodologie

Verspreid over het terrein werden 19 boomvallen uitgeleerd voor verder onderzoek (Fig. 4). In eerste instantie gaat het om de boomvallen die reeds in het vlak minstens één lithisch artefact opleverden. Daarnaast werden ook enkele andere exemplaren geselecteerd, om te evalueren of ook deze vondsten bevatten. Hierbij betrof het zowel boomvallen met een humeuze als een niet-humeuze vulling.

Er werden verschillende methodes toegepast om de boomvallen te onderzoeken:

- *Methode 1:* De boomval werd handmatig verdiept, waarbij de vulling integraal bemonsterd werd in emmers van 10 liter en in lagen van 10 cm dik. De inhoud werd vervolgens gezeefd op maaswijdte 2 mm. Dit is gebeurd met drie contexten: I-3, I-6 (eerste helft) en I-7. Gezien deze methode al gauw te intensief bleek, werd al snel overgestapt naar methode 2.
- *Methode 2:* Hierbij werd de

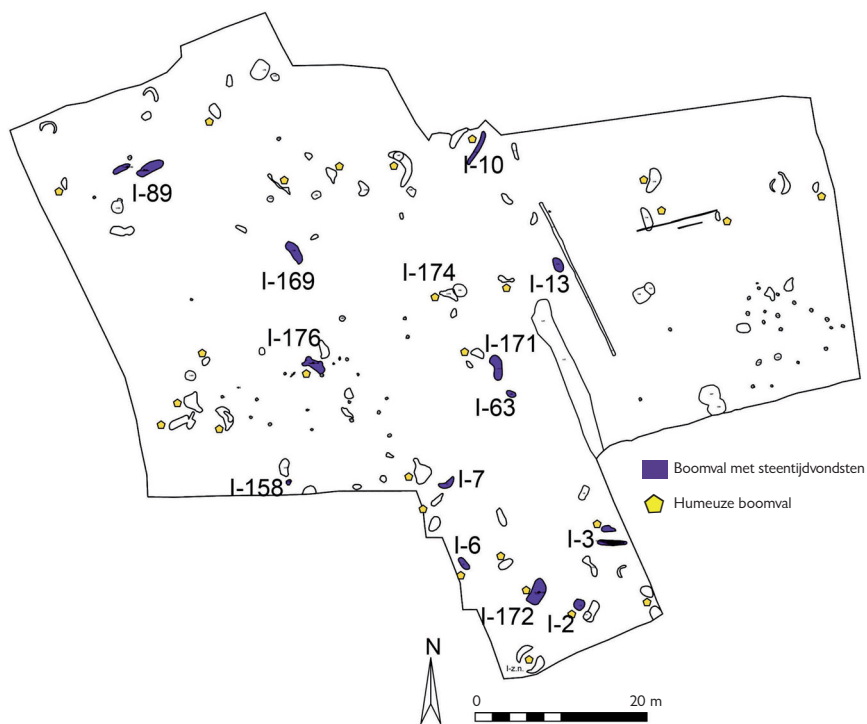

Fig. 4 – Plan met de humeuze boomvallen (gele polygoon afgebeeld naast het spoor) en de sporen die vuursteen-artefacten hebben opleverd (paars).

boomval machinaal verdiept en is de grond in *bigbags* gedeponed, waarbij de lagen per 10 cm apart gehouden werden. De inhoud is gezeefd op maaswijdte 2 mm. Deze methode werd bij negen contexten toegepast: I-2, I-10, I-63, I-89, I-169, I-170, I-171, I-172 en I-173.

- *Methode 3*: Hierbij werd de boomval machinaal laagsgewijs verdiept en manueel gecontroleerd op vondsten. Negen andere contexten werden op deze wijze onderzocht: I-6 (tweede helft), I-13, I-14, I-176, I-174, I-158, I-zonder nummer, I-zonder nummer, I-zonder nummer.

2.3. Het vondstensemble

Bij methode 1 tot 3 (cf. *supra*) werden 121 lithische artefacten aangetroffen. Daarnaast kwamen er nog 32 aan het licht in diverse archeologische sporen op de site. In totaal betreft het dus 153 lithische artefacten.

In de vulling van boomvallen I-3, I-172 en I-169 zijn de meeste vondsten aan het licht gekomen (respectievelijk $n = 50$, 36 en 10). I-3 en I-172 situeren zich in de zuidelijke sector van zone I; I-169 is in het noordwestelijke deel van zone I gelegen (Fig. 4). Bij boomval I-3 is het grootste deel van de vondsten aangetroffen in de bovenste 10 cm van de vulling. Naast silex werden ook 3 scherven aardewerk (metaaltijden) aangetroffen. In boomval I-172 werden doorheen de volledige vulling vuurstenen aangetroffen. Uit het residu zijn 9 fragmenten van verkoolde hazelnootschelpen uitgepikt. Ook bij I-169 zaten de vondsten verspreid over de verschillende niveaus zonder dat er sprake is van het voorkomen van concentraties op bepaalde dieptes. Uit het residu is één fragment van een verkoolde hazelnootschelp uitgepikt.

De andere boomvallen leverden slechts sporadisch vuurstenen artefacten op. Enkele exemplaren brachten kleine fragmenten aardewerk aan het licht (metaaltijden): c. I-170 ($n = 2$); I-171 ($n = 4$); I-174 ($n = 1$) en een fragment niet-gedetermineerd bouw materiaal in c. I-14.

Tot slot werden nog 3 boomvallen machinaal verdiept, zonder vondsten als resultaat. Uit het residu van c. I-171 is één fragment van een verkoolde hazelnootschelp uitgepikt.

Grondstof	Aantal	%
Transluente zwarte/bruine silex	56	36,6 %
Transluente grijze silex	2	1,3 %
Bruine fijnkorrelige silex	12	7,8 %
Bruine matig fijnkorrelige silex	1	0,7 %
Grijze fijnkorrelige silex	20	13,1 %
Donkergrijze fijnkorrelige silex	11	7,2 %
Grijze matig fijnkorrelige silex	8	5,2 %
Ghlnsilex	3	2,0 %
Mijnsilex	2	1,3 %
Schelde-silex	1	0,7 %
Onbepaalde silex	32	20,9 %
Wommersomkwartsiet	3	2,0 %
Kwartzietische zandsteen	2	1,3 %
Totaal	153	100 %

Tab. 1 – Overzicht van de grondstoffen.

Belangrijk om te vermelden is dat de vulling van boomval c. I-176 wordt oversneden door paalspoor I-92, dat gedateerd wordt in het finaal-neolithicum en zodoende een *terminus ante quem* voor de opvulling van deze boomval vormt.

2.4. Bespreking van de vondsten

2.4.1. Grondstof

De meest voorkomende grondstof (Tab. 1) is een transluente (donker)bruine vuursteen (36,6 %), op grote afstand gevolgd door fijnkorrelige grijze vuursteen (13,1 %), fijnkorrelige bruine silex (7,8 %), donkergrijze fijnkorrelige silex (7,2 %) en matig fijnkorrelige grijze vuursteen (5,2 %). Verder werden er enkele artefacten ($n = 5$) vermoedelijk vervaardigd in vuursteen afkomstig uit het bekken van Mons aangetroffen (waaronder de Ghlinvuursteen en de gemijnde vuursteen) en één mogelijk artefact uit zgn. Scheldevuursteen (0,7 %) (zie Vandendriessche et al., 2015).

Drie artefacten (2 %) waren dan weer vervaardigd in Wommersomkwartsiet, een grondstof die (buiten het gebied waarin deze dagzoomt) voornamelijk werd aangewend in het mesolithicum, en twee exemplaren in een kwartsietische zandsteen (1,3 %).

2.4.2. Typochronologie

Vier microlieten horen onmiskenbaar in het mesolithicum thuis (Tab. 2). Het gaat om twee typische smalle microklingen met afgestompte boord (c. I-10, Fig. 5:1; en c. I-172, Fig. 5:2). Verder is er ook een atypische microliet (c. I-20, Fig. 5:3) met een ongelijkbenige, driehoekige vorm, waarvan de korte zijde een licht concave schuine ‘afknotting’ bezit met retouches die eerder schuin zijn dan steil. De lange zijde en overliggende zijde vormen geen punt en bezitten schuine tot vlakke retouches. Tenslotte is er ook nog een onbepaald microlietfragment (c. I-172, Fig. 5:4). De smalle microklingen en de atypische microliet wijzen ons inziens op een mogelijke midden-mesolithische component in deze assemblage. Een verkorte klingschrabber (c. I-13) kan op basis van de grondstof, patina en morfologie vermoedelijk in de periode finaal-paleolithicum/mesolithicum geplaatst worden waarbij de eerste datering een lichte voorkeur wegdraagt.

Een gepolijste afslag in gemijnde silex en vermoedelijk ook twee geretoucheerde afslagen (c. I-3, Fig. 5:6-7) horen in het neolithicum (of recenter?) thuis. Laatstgenoemde hebben een licht getande, afgeronde afknotting, mogelijk verband houdend met schachting (?). Bij één exemplaar werden de retouches hernomen zodat een lichte verbrijzeling ontstond.

De meeste van de overige lithische artefacten (i.e. debitagemateriaal, een rudimentaire kern (c. I-3), een kernrandkling en een klopper) kunnen niet gedateerd worden. De twee artefacten in Wommersomkwartsiet (c. I-1 en c. I-172) vormen hier een uitzondering op en zijn hoogstwaarschijnlijk mesolithisch. Ook van enkele andere microklingen kan ten slotte vermoed worden dat ze in deze periode thuishoren (vb. c. I-2, c. I-3 en c. I-158).

Twee ¹⁴C-dateringen uitgevoerd op houtskool uit de vulling van context I-3, suggereren daarnaast een mogelijke aanwezigheid op de site tijdens zowel het midden- als het finaal-neolithicum. De eerste datering (RICH22722) is uitgevoerd op houtskool (13-AAL-SK-116), aangetroffen in de bovenste laag (0-10 cm) en geeft een resultaat van 4839 ± 36 BP of 3600-3520 cal BC (95.4 %) (midden-neolithicum). De tweede datering (RICH22714) is uitgevoerd op houtskool (13-AAL-SK-117) aangetroffen in de laag van 10-20 cm diep en geeft een resultaat van 3776 ± 35 BP of 2300-2040 cal BC (95.4 %), dus het finaal-neolithicum.

2.5. Ruimtelijke spreiding

Een aantal mesolithische gidsfossielen komen binnen een relatief korte afstand (straal van 8 m) voor in het zuiden van de onderzochte zone. Het gaat om een smalle microkling met afgestompte boord (c. I-172), een onbepaald microlietfragment (c. I-172) en twee artefacten in Wommersomkwartsiet (c. I-1 en c. I-172). De overige mesolithische gidsfossielen bevinden zich meer verspreid.

Type	Aantal	%
Verkorte klingschrabber	1	0,7 %
Geretoucheerde afslag	2	1,3 %
Smalle microkling met afgestompte boord	2	1,3 %
Atypische microliet	1	0,7 %
Onbepaald microlietfragment	1	0,7 %
Gepolijste afslag	1	0,7%
Afslag	27	17,6 %
Microkling	16	10,5 %
Kling	2	1,3 %
Onbepaald afhakingsfragment	21	13,7 %
Chip	70	45,8 %
Kern	1	0,7 %
Kernrandkling	1	0,7 %
Klopper	1	0,7 %
Brokstuk	6	3,9 %
Totaal	153	100 %

Tab. 2 – Overzicht van de vondsten.

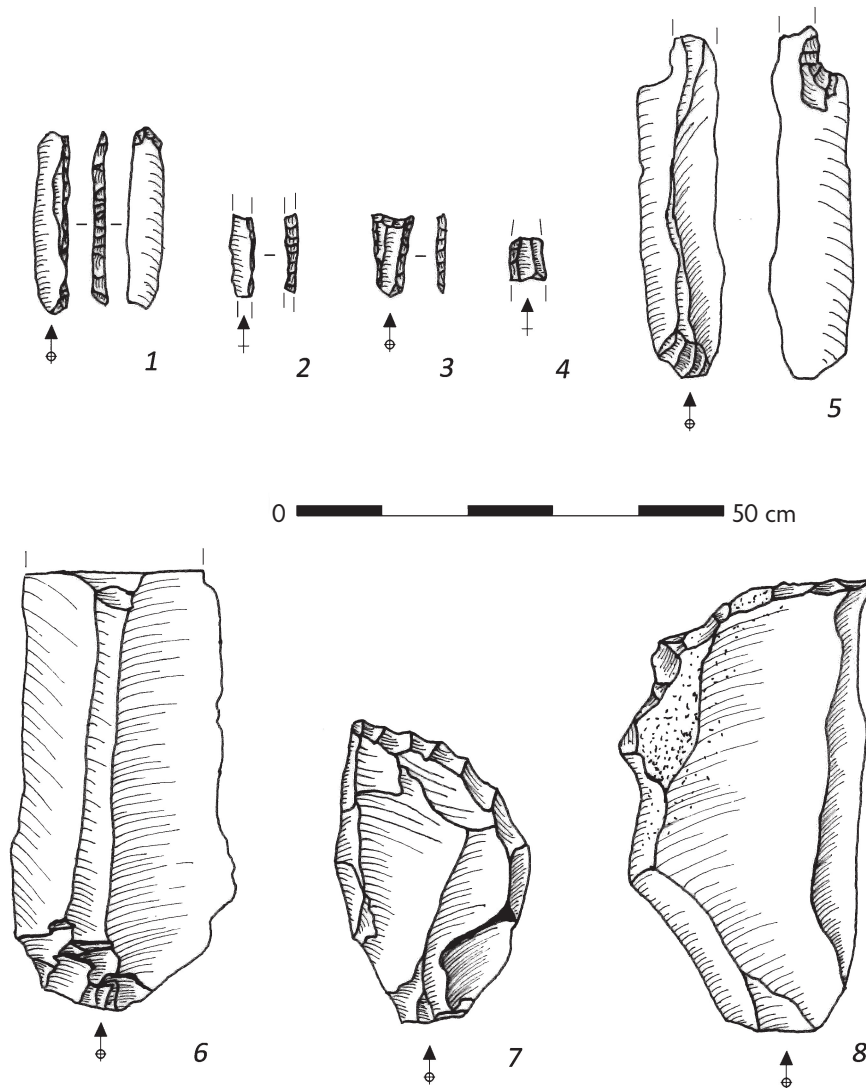

Fig. 5 – Selectie mesolithische en neolithische artefacten:
 1-2. Kleine microklingen met afgestompte boord; 3. Atypische microliet;
 4. Onbepaald microlietfragment; 5. Microkling gebroken boven kerf;
 6. Neolithisch klingfragment uit mijnsilex; 7-8. Geretoucheerde afslagen.

2.6. Conclusie

De aanwezigheid van steentijd-materiaal in diverse natuurlijke en antropogene sporen is opvallend en wijst op de aanwezigheid van een steentijdsite op het terrein. Het oorspronkelijke loopvlak bleef echter niet bewaard, en de vondsten van de site zijn enkel in de vulling van boomvallen en jongere sporen bewaard gebleven.

Er zijn zowel boomvallen met enkel artefacten bovenaan als boomvallen met artefacten verspreid over de volledige vulling opgetekend. Tot de eerstgenoemde categorie behoort o.a. boomval I-3 met relatief veel vondsten, waaronder enkele duidelijke neolithische artefacten. De beperkte verticale spreiding laat vermoeden dat het vondstmateriaal of althans een deel ervan nog *in situ* verkeerde en is gedeponeerd in de ondiepe microdepressie van een grotendeels opgevulde oude boomvalstructuur (Langohr, 1993; Crombé, 1993). Het feit dat beide houtskooldateringen ook uit het neolithicum dateren ondersteunt deze interpretatie. Boomvalstructuren met vondsten over de volledige vulling,

zoals I-172, lijken dan eerder verstoringen van prehistorische sites te zijn (Crombé, 1993).

Uit het onderzoek blijkt dat er geen verband bestaat tussen de humeuze boomvallen en het al dan niet voorkomen van lithische artefacten in de boomvallen. Ze komen in beide types boomvallen voor. De boomvallen en sporen met de meeste steentijdvondsten situeren zich in het zuidelijke deel van de opgraving. Verspreid over het gehele terrein echter komen boomvallen voor met lithische vondsten.

Het kleine ensemble (153 artefacten) geregistreerd te Aalst-Siesegemkouter wijst op de aanwezigheid van een vindplaats uit het (midden?-)mesolithicum. Er zijn ook enkele indicaties voor menselijke aanwezigheid in andere periodes. Zo zou één artefact eventueel tot het finaal-paleolithicum kunnen gerekend worden, en enkele artefacten kunnen in het neolithicum of mogelijk in de metaaltijden geplaatst worden. Hoewel typische finaal-neolithische gidsfossielen ontbreken, staan sommige van deze laatstgenoemde artefacten mogelijk in relatie met de finaal-neolithische bewoningssporen geattesteerd op het terrein (cf. *infra*).

3. Mogelijke gebouwplattegrond uit het finaal-neolithicum

Naast enkele vuursteenartefacten uit boomvallen en jongere sporen, werden eveneens enkele nederzettingssporen uit het neolithicum gevonden, die kunnen geïnterpreteerd worden als de mogelijke restanten van een finaal-neolithisch gebouw (structuur I-77).

3.1. Beschrijving

De structuur bestaat uit twee duidelijke nokstaanders (c. I-92) en (c. I-117) waarvan de gelijktijdigheid kan aangetoond worden op basis van twee radiokoolstofdateringen (cf. *infra*), een restant van een greppel (c. I-177) en enkele kleinere paalsporen (I-77, I-79, I-91 en I-120; Fig. 6). Omdat de greppel perfect haaks staat op de oriëntatie van de twee nokstaanders, is een relatie tussen beide zeer waarschijnlijk. De kleinere paalsporen rondom worden op basis van hun vulling, diepte en ligging tot dezelfde constructie gerekend. Gezien de beperkte bewaring blijft de voorgestelde reconstructie evenwel hypothetisch.

Bij de centrale paalsporen I-92 en I-117 is de paalkern te onderscheiden van de paalkuil. De vulling van de kernen is homogeen grijs en bevat vrij veel houtskoolfragmenten. De paalkuilen vertonen een blekere lichtgrijze homogene vulling. De sporen zijn respectievelijk 40 cm (I-92) en tot 36 cm (I-117) diep bewaard onder het afgegraven grondvlak. Dit is dieper dan sporen uit andere, recentere periodes op deze site¹. De diameter van de paalsporen bedraagt 30 tot 40 cm. De tussenafstand tussen de twee paalsporen meet 4,5 m, gemeten vanaf het middenpunt van de paalsporen. Aan de noordwestelijke zijde is een

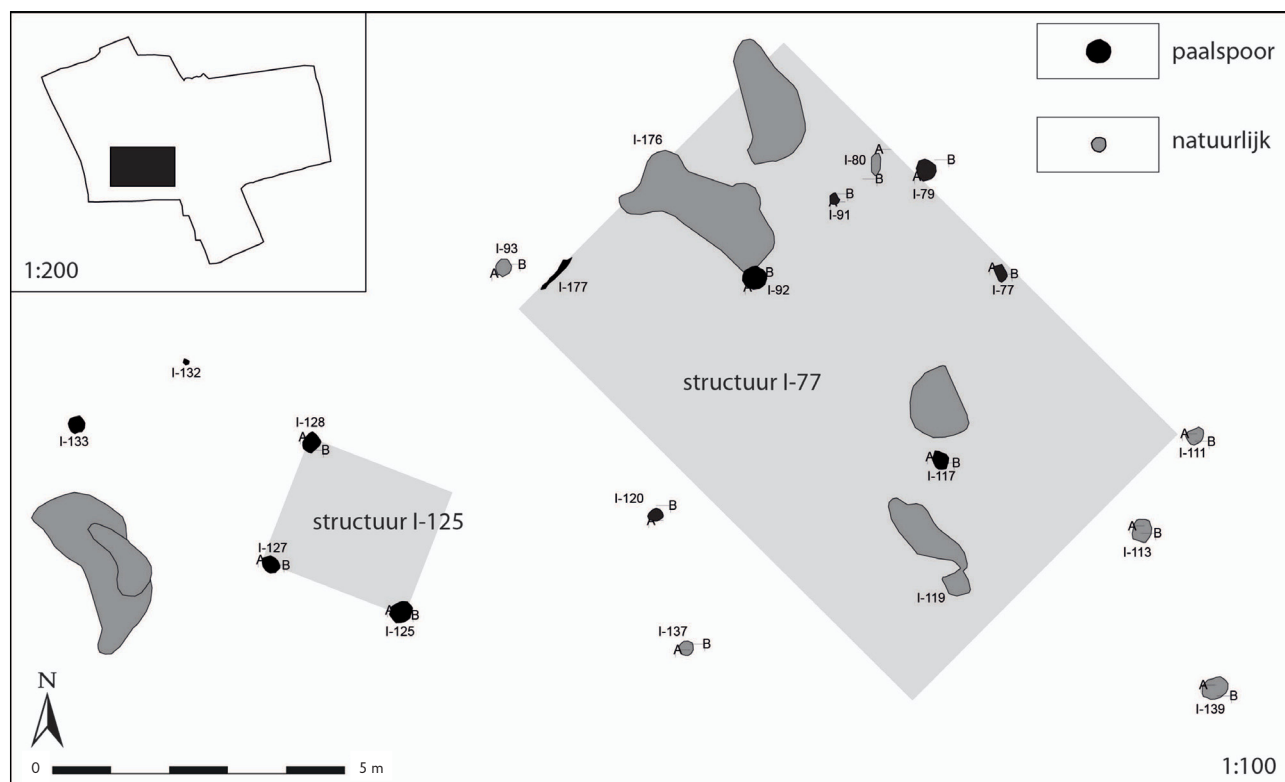

Fig. 6 – Grondplan van I-117 in een uitsnede uit het algemeen grondplan.

1 Een en gebouwplattegrond uit de bronstijd, gelegen in de nabijheid van het finaalneolithisch gebouw, is namelijk nog slechts enkele centimeters diep was bewaard.

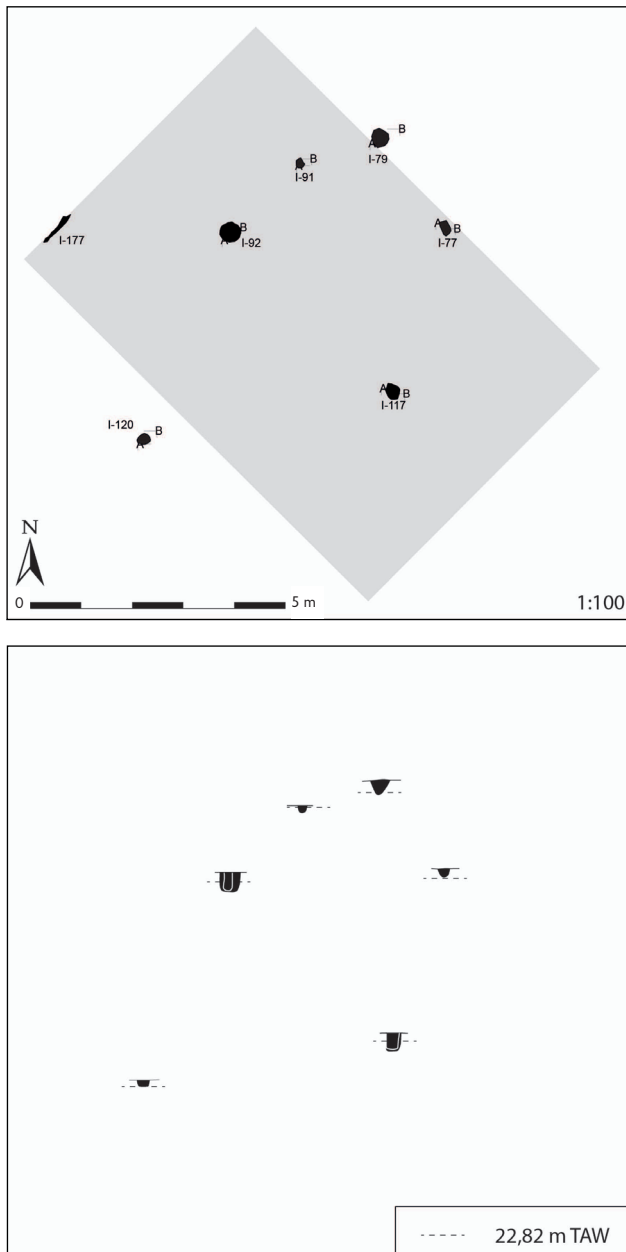

Fig. 7 – Grondplan en coupes op I-77.

Ook uit de restant van de greppel zijn 2 kleine fragmenten handgevormd aardewerk afkomstig. Deze fragmenten laten echter geen nauwkeurige datering toe.

Er zijn twee radiokoolstofdateringen uitgevoerd op houtskool afkomstig van de twee nokstaanders. Dit leverde voor paalspoor c. I-92 een datering op rond 4139 ± 29 BP (RICH-22715) of 2880-2620 cal BC (95.4 %). De datering van c. I-117 leverde een gelijkaardige datering op: 4083 ± 30 BP (RICH-22714) of 2860-2490 cal BC (95.4 %).

Beide dateringen kunnen statistisch gecombineerd worden tot 4112 ± 21 BP of 2860-2570 cal BC (95.4 %), met X2-Test: $df = 1$ en $T = 1.8$ (5 % 3.8).

restant van een standgreppel teruggevonden, die mogelijk mag geïnterpreteerd worden als een restant van een wandstructuur. De greppel was slechts heel fragmentarisch bewaard (ca. 2 cm diep), en dit bovendien enkel aan de noordwestelijke zijde. Het restant had nog een lengte van 75 cm en was maximum nog 14 cm breed. De afstand tussen de greppel en de nokpalen bedraagt 2,5 m. Indien beide tot eenzelfde constructie behoren dan heeft die een minimale lengte van 9,5 m ($4,5 \text{ m} + 2 \times 2,5 \text{ m}$). De kans dat het gebouw nog verder in zuidoostelijke richting doorliep is eveneens weinig waarschijnlijk. De aangetroffen nokstaanders van het gebouw zijn immers vrij diep bewaard en waren goed te herkennen in het grondvlak. Indien er meer nokstaanders waren, dan zouden deze in het vlak herkend moeten zijn.

Rond de twee centrale nokstaanders zijn vier minder diep bewaarde palen teruggevonden. Het gaat om I-77, I-79, I-91 en I-120 (Fig. 6 en 7). Deze sporen zijn nog 16 cm, 30 cm, 14 cm en 12 cm diep bewaard. Ze vertonen een gelijkaardige vulling als beide nokpalen door de aanwezigheid van fijne houtskoolpartikels en worden op basis van hun vulling en ligging tot de constructie gerekend.

Paalsporen I-77, I-79 en I-120 liggen respectievelijk op 3 m en 3,40 m (ten noordoosten) en 4 m (ten zuidwesten) verwijderd van de centrale as van het gebouw², wat kan wijzen op een breedte van 6 m, 6,8 m of 8 m van het gebouw. In deze veronderstelling heeft de constructie een minimale oppervlakte van 57 m².

3.2. Datering

Uit paalspoor I-117 is een kleine wandscherf in handgevormd aardewerk afkomstig (ca. 2 cm groot).

2 Idem. Gemeten vanaf het middenpunt van de paalsporen.

3.3. Interpretatie en regionaal kader

In Vlaanderen zijn een aantal sites gekend met nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum (3de millennium cal BC). In de meeste gevallen gaat het om één of meerdere kuilen of om een bewaarde paleobodem die vondsten bevat. Te vermelden in westelijk Vlaanderen zijn o.a. Deinze (Vanmontfort, 2004: 16-17), Hansbeke (Hoorne et al., 2009), Sint-Denijs-Westrem (Hoorne, 2011), Kruishoutem (Deschietter & De Wandel, 2010), Hertsberge (Sergant, 2010) en Uitbergen (rapport in opmaak). De sites die evenwel paalsporen herbergen uit deze periode zijn schaars. Het betreft enkel Waardamme (Demeyere et al., 2004), Oudenaarde (Van der Plaetsen et al., 1986), Roeselare (Goderis, 2006), Ruiselede (Deconynck & Beek, 2010) en Eine “Heurnestraat” (mondelinge mededeling Peter Hazen, VEC). In Oudenaarde-Donk zijn enkele paalsporen en kuilen opgegraven; te Roeselare-Eksternest is een cluster paalsporen waargenomen, te dateren op de grens van het finaal-neolithicum en de bronstijd. Te Ruiselede-Ommegangstraat werd een spieker en een kuil opgegraven. De enige huisplattegronden tot nu toe gekend in westelijk Vlaanderen uit deze periode zijn gevonden te Waardamme-Vijvers en Eine-Heurnestraat.

Te Waardamme is een trapeziumvormige huisplattegrond aangetroffen, bestaande uit een standgreppel met palenzetting. Het gebouw is 20,20 m lang, 6,30 m breed ter hoogte van de ingang en 4,60 m breed op het einde van het gebouw. Het huis was zuid-noord georiënteerd. De korte zijden hebben een gebogen uiteinde. De ingang bevindt zich aan de zuidelijke korte zijde van het gebouw. De standgreppel is tussen 25 en 40 cm breed en 15 tot 25 cm diep bewaard. De paalsporen binnen de standgreppel, met een diameter van 25 tot 45 cm, zijn meestal nog 10 à 15 cm dieper uitgegraven binnen de standgreppel. Binnenin de structuur werden ook nog paalsporen waargenomen. Daarbij zijn twee nokpalen herkend met een onderlinge afstand van 8 m. De andere paalsporen kunnen te maken hebben met de interne opdeling van het gebouw.

Het gebouw aangetroffen in Waardamme sluit aan bij gebouwstructuren van de Deûle-Escaut groep (Martial & Praud, 2011: 578). In Noord-Frankrijk zijn de laatste jaren verschillende gebouwen aan het licht gekomen die aan deze cultuurgroep kunnen worden toegewezen (Praud, 2012). Het gaat om rechthoekige gebouwplattegronden, soms met afgeronde korte zijden. De oriëntatie is meestal west-oost of noordwest-zuidoost. Twee centrale nokpalen en het gebruik van een standgreppel zijn terugkerende eigenschappen.

De breedte van de gebouwen bedraagt vaak 1/3 van de lengte (Praud, 2012: 111). De breedte schommelt doorgaans tussen 5 en 10 m, de lengte van de gebouwen vertoont echter veel meer variatie. Er worden lengtes waargenomen van 10 m tot 25 m, met één uitzondering van ca. 43 m. In de meeste gevallen schommelt de lengte echter tussen 17 m en 26 m. De kleinste gebouwen hebben een lengte van iets meer dan 10 m op een breedte van 5 m. De oppervlakte van de gebouwplattegronden in Noord-Frankrijk bedraagt doorgaans 100 m² of meer, en slechts zelden minder.

De gereconstrueerde gebouwplattegrond te Aalst-Siesegemkouter vertoont qua datering en opbouw sterke gelijkenissen met de gebouwplattegronden van de Deûle-Escaut-groep. Desondanks zijn er ook een aantal afwijkende waarden: zo bedraagt de breedte van het gebouw te Aalst beduidend meer dan 1/3 van de lengte, wat vooral te wijten is aan de beperkte lengte (9,5 m; indien de vastgestelde lengte effectief de volledige lengte weergeeft). Met deze beperkte lengte bedraagt de oppervlakte dan ook beduidend minder (57 m²) dan wat doorgaans bij deze gebouwstructuren gedocumenteerd wordt. Hiermee sluit het gebouw te Aalst echter nog wel aan bij de kleinste exemplaren die in Noord-Frankrijk werden geregistreerd.

3.4. Samenvatting

Te Aalst-Siesegemkouter werden de uitzonderlijke resten van een mogelijke gebouwplattegrond teruggevonden die op basis van vormelijke kenmerken en radiokoolstofdateringen gedateerd kan worden in de eerste helft van het 3de millennium cal BC of het finaal-neolithicum. Een gecombineerde radiokoolstofdatering, gebaseerd op twee houtskooldateringen van de nokstaanders, levert een datering op rond 2860 BC - 2570 calBC. De aangetroffen structuur is echter slechts fragmentarisch bewaard, en omvat naast twee diepgefundeerde nokpalen, een aantal kleinere paaltjes en een fragment van een standgreppel. De enige tot nu toe gekende gebouwplattegronden uit deze periode in Vlaanderen werden aangetroffen te Waardamme en Eine. In dit licht kan de vondst te Aalst als een belangrijke aanvulling beschouwd worden.

Ondanks de vrij slechte bewaring, sluit de aangetroffen plattegrond aan bij de gelijktijdige gebouwplattegronden gekend in Noord-Frankrijk, waar deze tot de Deûle-Escaut-groep worden gerekend. Duidelijke gelijkenissen zijn het voorkomen van twee centrale nokstaanders, de standgreppel en de oriëntatie. De constructie uit Aalst is echter veel kleiner in vergelijking met de meeste van deze gebouwen. Toch zijn er enkele kleinere exemplaren gekend, waarmee dit van Aalst wel kan overeenkomen. De houtskooldatering plaatst het gebouw van Aalst ten slotte mooi binnen de marges van de Deûle-Escaut-groep, die gesitueerd wordt tussen 2900-2200 BC.

Bibliografie

CROMBÉ P., 1993. Three fall features on Final-Palaeolithic and Mesolithic sites situated on sandy soils: How to deal with it. *Helinium*, 33, vol. 1: 50-66.

DECONYNCK J. & BEEK W., 2010. *Archeologisch onderzoek Ruiselede Ommegangstraat (12 oktober 2009 - 12 maart 2010)*. Soresma, Antwerpen.

DEMEYERE F., BOURGEOIS J. & CROMBÉ P., 2004. Plan d'une maison du groupe de Deûle-Escaut à Waardamme (Oostkamp, Flandre Occidentale). *Notae Praehistoricae*, 24: 167-173.

DESCHIETER J. & DE WANDEL T., 2010. *Het archeologisch noodonderzoek in de Moerasstraat te Kruishoutem in 2007*. Onuitgegeven rapport, Archeologisch Museum Velzeke, Velzeke.

GODERIS J., 2006. Oudste nederzetting ooit gevonden op grondgebied Roeselare. *West-Vlaamse Archeokrant*, 50: 92-93.

HOORNE J., Taelman E. & VANHEE D., 2009. *Archeologische opvolging Aquafintrace Hansbeke (Januari-februari 2009)*. KLAD-rapport, 13, Aalter.

HOORNE J., 2011. *Sint-Denijs-Westrem - Flanders Expo Zone 5 / ECPD. Rapportage archeologische opgraving 07/03 - 04/05/2011*. GATE-rapport, 28.

LANGOHR R., 1993. Types of tree windthrows, their impact on the environment and their importance for the understanding of archaeological excavation data. *Helinium*, 33: 36-49.

MARTIAL E. & PRAUD I., 2011. Une approche pluridisciplinaire des sites du néolithique final entre Deûle et Escaut : premiers résultats et perspectives. In: Bostyn F., Martial E.

& Praud I., *Le Néolithique du Nord de la France dans son contexte européen. Habitat et économie aux 4e et 3e millénaires avant notre ère. Actes du 29e Colloque interrégional sur le Néolithique, Villeneuve d'Ascq, 2-3 octobre 2009*, Revue Archéologique de Picardie, N° spécial, 28: 575-583.

PRAUD I., 2012. L'architecture des bâtiments du Néolithique récent final. *Archéopages, hors-série*, 3: 110-113.

SERGANT J., 1995. *Een onderzoek naar de steentijd in het Aalsterse*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.

SERGANT J., 2010. De finaal-neolithische(?) vindplaats van Hertsberge 'Papenvijvers 3' (West-Vlaanderen, België): opgravingscampagne 2010. *Notae Praehistoricae*, 30: 81-85.

VANDENDRIESSCHE H., PEDE R., KLINKENBORG S., VERBRUGGE S., MIKKELSEN J. H., SERGANT J., CHERRETTÉ B. & CROMBÉ P., 2015. Steentijdvondsten uit het zuiden van Oost-Vlaanderen: het neolithicum te Leeuwergem-Spelaan (gem. Zottegem) en Ruien-Rosalinde (gem. Kluisbergen). *Notae Praehistoricae*, 35: 5-23.

VAN DER PLAETSEN P., VANMOERKERKE J. & PARENT J.-P., 1986. Mesolithische en neolithische sites aan de "Donk" te Oudenaarde. *Archaeologia Belgica*, 1: 15-18.

VANMONTFORT B., 2004. Les Flandres durant la fin du 4e et le début du 3e millénaire avant notre ère. Inhabitées ou invisibles pour l'archéologie? *Anthropologica et Præhistorica*, 115: 9-25.

VERBRUGGE A., GUILLAUME V. & CHERRETTÉ B., 2018. *Aalst - Siesegemkouter 1. Archeologisch onderzoek. Aanleg van een crematorium*. Solva Archeologierapport, 146, Erembodegem.

Abstract

During excavations conducted at Aalst-Siesegemkouter (East Flanders) poorly preserved remains of a possible house plan were discovered. The structure consisted of a fragment of a foundation trench and two central postholes. Based upon two radiocarbon dates on charcoal from the central postholes, the building can be assigned to the Final Neolithic more precisely to ca. 2860-2570 cal BC. In the immediate vicinity of this building, several natural and anthropogenic features yielded over 150 lithic artefacts, mainly belonging to the (Middle?) Mesolithic.

Keywords: Aalst-Siesegemkouter, East Flanders (BE), (Middle?) Mesolithic, Final Neolithic, house-plan, tree-fall features.

Samenvatting

Tijdens opgravingen te Aalst-Siesegemkouter (Oost-Vlaanderen), werden de slecht bewaarde resten van een mogelijke huisplattegrond uit het neolithicum ontdekt, opgemaakt uit een standgreppel en twee centrale nokstaanders. Op basis van twee radiokoolstofdateringen uit de nokstaanders kan dit gebouw in het finaal-neolithicum geplaatst worden en meer specifiek in de periode ca. 2860-2570 cal BC. In de directe omgeving van deze plattegrond leverden verschillende natuurlijke en antropogene sporen meer dan 150 lithische artefacten op. Deze laatste dateren voornamelijk uit het (midden?) mesolithicum.

Trefwoorden: Aalst-Siesegemkouter, Oost-Vlaanderen (BE), gebouwplattegrond, finaal-neolithicum, boomvallen, (midden?) mesolithicum.

Arne VERBRUGGE
Bart CHERRETTÉ
SOLVA, Dienst Archeologie
Industrielaan, 25B
BE - 9320 Aalst (Erembodegem)
arne.verbrugge@so-lva.be

Joris SERGANT
Hans VANDENDRIESSCHE
Philippe CROMBÉ
Research Group Prehistory
Department of Archaeology
Ghent University
Sint-Pietersnieuwstraat, 35
BE - 9000 Ghent
Joris.Sergant@ugent.be
Hans.Vandendriessche@UGent.be
Philippe.Crombe@UGent.be

Mathieu BOUDIN
Koninklijk Instituut voor het
Kunstpatrimonium
Labo voor koolstofdateringen
Jubelpark, 1
BE - 1000 Brussel
Mathieu.Boudin@kikirpa.be